

Rechtbank Den Haag

Zaaknummer: C/09/571932 2019/379

AKTE EISWIJZIGING

Zitting: 21 oktober 2020

inzake:

- 1. Vereniging Milieudefensie**
zowel voor zichzelf, als in haar hoedanigheid van procesgevolmachtigde en vertegenwoordiger van de mede-eisers die zijn vermeld op **bijlage A**, welke bijlage aan de dagvaarding is gehecht en daar deel van uitmaakt,
gevestigd te Amsterdam;
- 2. Stichting Greenpeace Nederland**,
gevestigd te Amsterdam;
- 3. Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee**, gevestigd te Harlingen;
- 4. Stichting ter bevordering van de Fossilvrijbeweging**, gevestigd te Amsterdam;
- 5. Stichting Both ENDS**, gevestigd te Amsterdam;
- 6. Jongeren Milieu Actief**, gevestigd te Amsterdam;
- 7. Stichting ActionAid**, gevestigd te Amsterdam

Eisers

Hierna ook te noemen: "Milieudefensie c.s."

Advocaat: mr. R.H.J. Cox

Contra

Royal Dutch Shell plc

Gevestigd te 's Gravenhage

Gedaagde

Advocaten: mr. J. de Bie Leuveling Tjeenk,
mr. N.H. van den Biggelaar en mr. D. Horeman

**PAULUSSEN
ADVOCATEN**

Wijziging van eis

1. Op 2 september 2020 is door Milieudefensie c.s. bij akte overleggen aanvullende producties een eisenwijziging aangekondigd.
2. In randnummer 18 van betreffende akte is aangekondigd dat aan de primair door Milieudefensie c.s. bij dagvaarding ingestelde vordering van een 45% reductie in 2030, een lagere subsidiaire en meer subsidiaire reductievordering zal worden toegevoegd, rekening houdend met de bandbreedte van het maximaal koolstofbudget behorende bij de temperatuurdoelstelling van het Parijs Akkoord.
3. Met koolstofbudget wordt bedoeld de hoeveelheid CO₂ die, indachtig de temperatuurdoelstelling van het Parijs Akkoord, nog maximaal door de mensheid aan de atmosfeer kan worden toegevoegd voordat een bepaalde CO₂-concentratie in de atmosfeer ontstaat. Die hoeveelheid is dus begrensd vanwaar dat door beleidsmakers en wetenschappers de term koolstofbudget (carbon budget) wordt gebruikt ter aanduiding van deze maximaal nog te aanvaarden CO₂-uitstoot.
4. Rekening houdend met de bandbreedte die het koolstofbudget kent, wordt naast de 45% reductievordering voor 2030 met onderstaande eisenwijziging voor 2030 subsidiair een reductie gevorderd van 35% en meer subsidiair een reductie van 25% ten opzichte van het emissieniveau van het jaar 2019 als basisjaar. Bij pleidooi zal dit met gebruikmaking van de door partijen in het geding gebrachte producties worden toegelicht. Het betreft dan onder andere de gegevens van het IPCC, UNEP en het IEA.
5. Ten aanzien van het basisjaar 2019: het jaar 2019 is het laatste jaar waarover Shell haar duurzaamheidsrapport en jaarverslag heeft uitgebracht, alsmede andere publieke verslaglegging en opgaven heeft gedaan die relevant zijn. 2019 is tevens het jaar waarin de dagvaarding door Milieudefensie c.s. aan Shell is uitgebracht (april 2019), welke dagvaarding een jaar eerder is voorafgegaan door de in april 2018 aan Shell gerichte aansprakelijkstelling en aanzegging tot noodzakelijke emissiereductie (productie 17 Milieudefensie c.s.). Met de reductievordering van Milieudefensie c.s. heeft Shell dus in ieder geval sinds april 2018 rekening kunnen houden (en op basis van algemene kennis en wetenschap feitelijk al sinds de jaren tachtig en negentig, zo is bij dagvaarding betoogd). Een en ander zal verder worden toegelicht en verduidelijkt bij pleidooi.
6. In randnummer 18 van de akte van 2 september 2020 is voorts aangekondigd dat de bij dagvaarding voor 2040 en 2050 door Milieudefensie c.s. ingestelde vorderingen komen te vervallen zodat de focus voor het vervolg van de rechtszaak zal zijn gericht op de reductievordering(en) voor 2030. In de eisenwijziging keren daarom geen reductievorderingen terug met betrekking tot 2040 en 2050. Ook dit zal nader toegelicht en verduidelijkt worden bij pleidooi.

7. In de eisenwijziging is nog een aanvullende verklaring voor recht opgenomen in verband met de door Milieudefensie c.s. in de dagvaarding gegeven onderbouwing dat de emissieomvang van Shell thans reeds gevaarzettend is en een onrechtmatige daad vormt. Verder behelst de eisenwijziging aangescherpte formuleringen en is verduidelijkt hoe het gevorderde tegen de gedaagde Shell vennootschap Royal Dutch Shell plc, zijnde het hoofd van het Shell concern, moet worden begrepen in relatie tot de onder haar leiding staande groepsmaatschappijen. Een en ander zal eveneens uitgebreid worden verduidelijkt en toegelicht bij pleidooi.
8. De gewijzigde eis luidt daarom als volgt:

MITSDIEN

Het de rechtbank moge behagen om bij vonnis, voor zoveel mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

1. Te verklaren voor recht:
  - (a) dat het gezamenlijk jaarlijks volume aan CO₂-emissies naar de atmosfeer (scope 1, 2 en 3) dat verbonden is aan de bedrijfsactiviteiten en verkochte energiedragende producten van Royal Dutch Shell plc en de vennootschappen en rechtspersonen die zij in haar geconsolideerde jaarrekening pleegt op te nemen en waarmee zij tezamen de Shell groep vormt, onrechtmatig is jegens eisers en (i) dit emissievolume gereduceerd moet worden door Royal Dutch Shell plc, zowel rechtstreeks als via de vennootschappen en rechtspersonen die zij in haar geconsolideerde jaarrekening pleegt op te nemen en waarmee zij tezamen de Shell groep vormt en (ii) deze reductieverplichting dient plaats te vinden ten opzichte van het emissieniveau van de Shell groep van het jaar 2019 en in overeenstemming met de mondiale temperatuurdoelstelling van artikel 2 lid 1 sub a van het klimaatakkoord van Parijs en de daaraan verbonden best beschikbare (VN) klimaatwetenschap.
  - (b) dat Royal Dutch Shell plc onrechtmatig handelt jegens eisers indien zij, zowel rechtstreeks als via de vennootschappen en rechtspersonen die zij in haar geconsolideerde jaarrekening pleegt op te nemen en waarmee zij tezamen de Shell groep vormt:
    - Primair: niet uiterlijk per ultimo 2030 het gezamenlijk jaarlijks volume van alle aan de bedrijfsactiviteiten en verkochte energiedragende producten van de Shell groep verbonden CO₂-emissies naar de atmosfeer (scope 1,2 en 3) met ten minste 45% althans netto 45% heeft verminderd of heeft doen verminderen in vergelijking met het niveau van het jaar 2019;
    - Subsidiair: niet uiterlijk per ultimo 2030 het gezamenlijk jaarlijks volume van alle aan de bedrijfsactiviteiten en verkochte energiedragende producten van de Shell groep verbonden CO₂-emissies naar de atmosfeer (scope 1,2 en 3) met ten minste 35% althans netto 35% heeft verminderd of heeft doen verminderen in vergelijking met het niveau van het jaar 2019;

- Meer subsidiair: niet uiterlijk per ultimo 2030 het gezamenlijk jaarlijks volume van alle aan de bedrijfsactiviteiten en verkochte energiedragende producten van de Shell groep verbonden CO₂-emissies naar de atmosfeer (scope 1,2 en 3) met ten minste 25% althans netto 25% heeft verminderd of heeft doen verminderen in vergelijking met het niveau van het jaar 2019.
2. Te bevelen:
dat Royal Dutch Shell plc zowel rechtstreeks als via de vennootschappen en rechtspersonen die zij in haar geconsolideerde jaarrekening pleegt op te nemen en waarmee zij tezamen de Shell groep vormt, het gezamenlijk jaarlijks volume van alle aan de bedrijfsactiviteiten en verkochte energiedragende producten van de Shell groep verbonden CO₂-emissies naar de atmosfeer (scope 1, 2 en 3) zodanig beperkt of doet beperken dat dit volume aan het eind van het jaar 2030:
- Primair: ten minste zal zijn verminderd met 45% althans met netto 45% in vergelijking met het niveau van het jaar 2019;
  - Subsidiair: ten minste zal zijn verminderd met 35% althans met netto 35% in vergelijking met het niveau van het jaar 2019;
  - Meer subsidiair: ten minste zal zijn verminderd met 25% althans met netto 25% in vergelijking met het niveau van het jaar 2019.
3. Zulks met veroordeling van Royal Dutch Shell plc in de kosten van deze procedure, te betalen binnen veertien dagen na het in deze te wijzen vonnis en tegen behoorlijk bewijs van kwijting, inclusief het salaris van de advocaten en de verschotten, zulks te vermeerderen met de nakosten op de voet van het liquidatietarief, met bepaling dat over de proceskostenveroordeling de wettelijke rente verschuldigd zal zijn indien niet aan die veroordeling binnen veertien dagen na dagtekening van het in deze te wijzen vonnis is voldaan.
4. Althans een zodanige beslissing te nemen als de rechtbank in goede justitie vermeent te behoren.

Waarvan akte!

Advocaat,

Deze zaak wordt behandeld door mr. R.H.J. Cox en mr. D.M.J. Dexters
Paulussen Advocaten te Maastricht